

Pootjebaden in de polders

De Standaard* - 10 Apr. 2015

Pagina 34

* De Standaard/Antwerpen, De Standaard/Limburg, De Standaard/Oost-Vlaanderen, De Standaard/Vlaams-Brabant/Brussel, De Standaard/West-Vlaanderen

Tegen 2100 zal de zeespiegel naar verwachting een meter hoger liggen dan vandaag. Of we het nu willen of niet, de klimaatverandering zal onmiskenbaar gevolgen hebben voor hoe de Vlaamse kust er zal uitzien, schrijft Stefan Devoldere. Daar moeten we nu al over beginnen nadenken.

Onlangs laaide de discussie weer op over zin en onzin van hoogbouw aan onze kust (DS 10 en 21 maart). De excessen van de zogenoemde Atlantikwall zijn bij velen nog steeds niet verteerd, en nobele stedenbouwkundige principes van verdichting en collectiviteit worden soms misbruikt voor andere motieven. Sommigen pleiten dan weer voor uitstekende architectuur als tegengif voor uniformiteit en banaliteit, maar de bottomline blijft toch dikwijls hoeveel verdiepingen er in de hoogte mag worden gegaan.

Maar laten we het eens ruimer bekijken. 'Alsmar hoger' is een adagium dat namelijk evengoed voor onze zeedijk opgaat, als we rekening willen houden met een klimaatscenario dat de gevreesde duizendjarige storm moet trotseren. Wie wel of niet een hoogbouwnota kan voorleggen - en of die dan in eerste of in tweede lijn torens toelaat, is daarbij niet aan de orde. Het punt is dat de lijn niet langer de referentie mag zijn.

Wegens het unieke zicht op zee werd de scheidingslijn tussen land en zee sinds de jaren 60 gebetonneerd met appartementsgebouwen. Ook onze huidige investeringen in kustbescherming houden vast aan die grenslijn. Historisch gezien is de Vlaamse kust echter steeds een variabele grens geweest, onderdeel van een dynamisch kuststelsel dat op natuurlijke wijze voortdurend in beweging is. Als we de lijn zoals we ze nu kennen op lange termijn willen aanhouden, zullen we de zeedijken verder moeten verhogen - met nefaste gevolgen voor het zicht op zee - of zal er door bijkomende zandaanvulling een uitgestrekt duinenlandschap ontstaan voor onze wandeldijk. De verwachte stijging van de zeespiegel - tot meer dan een meter tegen 2100 - betekent dus dat de aanblik van onze kust willens nillens drastisch zal veranderen, net zoals het bijbehorende ontwikkelingsmodel voor vastgoed met zicht op zee.

De kust is één systeem

De impact van de klimaatverandering beperkt zich niet tot het strand en de zeedijk. Ook landinwaarts dreigt een combinatie van periodiek verhoogde regenval en langdurige droogte tot problemen te leiden in de zoet-zoutwaterhuishouding, en dus uitdroging en verzilting van de grond, en in het gebruik en de ontsluiting van de havens. De risico's die moeten worden aangepakt, beslaan dus een brede strook van woon- en landbouwgebieden, bedrijventerreinen, recreatiezones en waardevolle ecologische gebieden tot ver in het achterland.

Daarnaast vragen natuurlijk ook andere uitdagingen een antwoord op lange termijn: demografische evoluties van vergrijzing, de nood aan kwaliteitsvol en betaalbaar wonen, omgaan met het patrimonium en de unieke gebouwtypologie, specifieke kwesties rond tweede verblijven en de seizoensgebonden dynamiek, evoluties in zorg en toerisme, uitdagingen voor tewerkstelling en de havens, de rol van de zee bij hernieuwbare energieproductie en -opslag, mobiliteit en bereikbaarheid van de badplaatsen onderling en de kust als bestemming op zich. Die uitdagingen zijn niet los van elkaar te zien. Ingrijpen in één sector staat altijd in relatie met andere beleidsdomeinen. Het kustlandschap werkt als één systeem, dat verschillende sectoren en projecten samenbrengt.

Een brede blik

Samen met Ruimte Vlaanderen, het departement Mobiliteit en Openbare Werken en de Afdeling Maritieme Dienstverlening en Kust, heeft het Team Vlaams Bouwmeester een ontwerpend onderzoek gelanceerd en begeleid waarin vier uiteenlopende toekomstbeelden zijn uitgewerkt binnen een tijdshorizon tot 2100. Een ontwerperscollectief heeft nagegaan hoe bepaalde kwaliteiten van het kustlandschap in de verre toekomst maximaal versterkt kunnen worden, en welke ontwikkelingsscenario's daaraan gekoppeld zijn voor mobiliteit, demografie, haveninfrastructuur, landbouw, ecologie en zo meer. De studie gaat na wat die scenario's concreet in de ruimte kunnen betekenen, maar maakt daarin geen keuzes. Ze reikt argumenten aan om het gesprek aan te gaan.

Dat gesprek moet nu gevoerd worden. Aan onze kust komen een aantal urgenties, belangrijke investeringen en onderbenutte kwaliteiten samen in één gebied. Dit onwaarschijnlijke landschap is misschien wel de plek bij uitstek om te testen in welke mate de ambitie in het Vlaamse regeerakkoord om onze ruimtelijke ontwikkeling meer gebiedsgericht, geïntegreerd en projectmatig aan te pakken, mogelijk is. Zo kan een gedeelde ontwikkelingsvisie voor de kust ook een kader zijn voor een beleid dat uitdagingen uit verschillende sectoren samenbrengt. Ze kan ook de duurzaamheid, attractiviteit en diversiteit van de kust als geheel ten goede komen. Het is tijd voor een meer systemische aanpak als alternatief voor het huidige pad van stapsgewijze ontwikkeling, gebaseerd op historisch gegroeide keuzes.

Hoe gaan we om met die complexe uitdagingen op lange termijn? En wat kunnen we nu al doen om de basis te leggen voor een kwaliteitsvol kustlandschap in 2100? De samenwerking die aan de basis ligt van de studie 'Metropolaan Kustlandschap 2100' zet alvast de toon om onderzoek en beleid binnen de verschillende sectoren op elkaar af te stemmen en in te schrijven in een gedeelde langetermijnvisie. De overheid moet daarbij geplande investeringen en projecten - zowel privaats als publiek - aansturen zodat ze niet alleen individuele belangen dienen, maar tot een leefbare, veilige en aantrekkelijke kust leiden.

